

Suomen ja Norjan rajaseutuyhteistyötä koskeva selvityshanke

Ohjausryhmän kokous

Aika	To 21.11.2019 klo 14-16
Paikka	Säätytalo, huone 8 Skype-yhteys
Läsnä	Noora Heinonen, VM puheenjohtaja Pentti Lähteenoja, MMM Maija Iles, OM Janne Koivukoski, SM Hanna Riipi, Sodankylän kunta Tero Hyttinen, Lapin TE-toimisto Magreta Sara, Saamelaiskäräjät Paula Mikkola, Lapin liitto Antero Toivainen, VM vero-osasto asiantuntija Leena Saarikoski, UM Pohjoisen Euroopan yksikkö asiantuntija Kimmo Sasi, Rajaesteneuvosto, asiantuntija Kajsa Hakulin, MMM asiantuntija Peppiina Huhtala, MMM asiantuntija Christell Åhström, MMM asiantuntija Pia Ruotsala-Kangasniemi, Saamelaiskäräjät sihteeri Sarita Kämäräinen, Saamelaiskäräjät sihteeri Markku Mölläri, VM, sihteeri Anne Honkanen-Ohvo, VM tekninen sihteeri Mirva Lohiniva-Kerkelä, selvityshenkilö

1. Kokouksen avaus ja esittäytymiset

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 14. Todettiin läsnäolijat.

2. Edellisen kokouksen muistio

Hyväksyttiin edellisen kokouksen muistio.

3. Rajankävijöiden verotus, yksikön päällikkö Antero Toivainen

Antero Toivainen esitteli verotuksen periaatteet. Pohjoismainen verosopimus on vuodelta 1996. Vero maksetaan pääsääntöisesti työssäkäyntimaahan. Henkilön on säännöllisesti oleskeltava kotivaltiossaan. Jos rajasäännös ei sovellu, verotus tapahtuu molempien maiden mukaan ja asuinvaltio huolehtii tasauksen. Palkkatulo määräytyy työntekomaan, mutta verotus asuinmaan mukaan.

Verosopimukset heijastelevat tekoaikana olevia kansallisia tarpeita. Pohjoismaisen sopimuksen tarkastus nousee ajoittain esiin. On esimerkiksi nostettu esiin rajakuntien joukon laajentamista, asia hylättiin, koska nykyinenkin verotusmalli on poikkeuksellinen.

Vuonna 2018 tehdystä kantelusta oikeusasiamies päätyi ratkaisuun, ettei ole syrjintää tapahtunut rajankävijöiden verokohtelussa.

Keskusteluun nousi ero Ruotsin ja Tanskan välisen rajankävijöiden verotukseen. Toivaisen mukaan nämä maat eivät ole soveltaneet Pohjoismaista verosopimusta, vaan ovat tehneet kahdenvälisen sopimuksen. Pääasia on, että verotus tapahtuu työskentelyvaltiossa. Sopimukseen sisältyy kunta-kohtainen kompensatio menetyksistä.

Keskustelussa nousivat esiin mm Norjassa harjoitettavan elinkeinotoiminnan esteiden ratkominen ohjeistusta uudistamalla. Ongelmia on myyntiin kuljetettavien tavaroiden verojen ja maksujen suhteen, maksujen ja verojen käsittely- ja palautusajat ovat olleet pitkiä. Luottokorttipohjainen ratkaisu on valmistelussa. Todettiin, että ongelma on koskenut myös saamelaiskäsitöiden kauppaa. Ongelmat ovat hallintoon ja byrokratiaan liittyviä ja liittyvät sopimuksen rajankävijän määrittelyyn. Esimerkiksi rajankävijän verokortin saamisessa on maakohtaisia eroja. Keskustelussa nousi esiin myös sosiaali- ja terveyspalvelujen rajatyöntekijöiden asema.

4. Asiantuntijakatsaukset rajaseutualueen maa- ja metsätalouden elinkeinokysymyksiin

4.1. Eläinlääkäripalvelut rajaseutualueella, neuvotteleva virkamies Kajsa Hakulin

Tyypillisiä kysymyksiä eläinlääkinnän alueella ovat eläinten siirron terveysehdot ja oikeus väliaikaiseen ja satunnaiseen eläinlääkäripalveluiden hoitamiseen. Keskustelussa todettiin, että teurastettavaksi menevien eläinten tarkastuksissa on ollut hieman ongelmia Ruotsin ja Norjan välillä.

4.2. Kalastuksen järjestäminen, asiantuntija Peppiina Huhtala

Norjalla ja Suomella on ollut Tenojokea koskevissa neuvotteluissa pitkä historia. Ongelmallisia ovat olleet jokilatvojen kalastuksen rajoitukset, jotka ovat kohdistuneet saamalaisten perinteisiin pyyntikohteisiin. Suomi ja Norja avaavat ensi vuoden alussa neuvottelut kalastussäännön uusimisesta. Keskustelussa nousi esiin maiden väliset organisointierot kalastuskysymyksissä, Norjassa paikallisella neuvotteluelimellä on lain mukaan merkittävä rooli.

4.3. Harvaan asuttujen alueiden palvelut, erityisasiantuntija Christell Åström

Poroestaitojen rakentamisessa on ollut tiettyjä haasteita. Maaseudun kehittämisessä on ollut LEADER-toimintaryhmiä myös Norjan kanssa. Maatilatalouden kehittämisrahastosta on rahoitettu kolttien palveluja. Harvaan asuttujen alueiden parlamentaarinen työryhmä on käsitellyt mm. Norjan aluetuki- ja verotusratkaisuja ja kuljetustukea. Ovat myös aktiivisesti OECD:n yhteistyössä mukana, myös alkuperäisväestön asioissa. Keskusteltiin kolttien palveluista ja poro- ja luontaistuotannon tutkimushankkeista. Kolttien avustamisen tausta on asutustoiminnassa.

5. Saamelaiselinkeinot, elinkeinosihteerä Sarita Kämäräinen

Luontoon nojautuvien, perinteisten elinkeinojen merkitys linkittyy PL 17.3 § mukaiseen oikeuteen kehittää kieltä ja kulttuuria. Kilpailevan maankäytön kumulatiivisten vaikutusten arviointi on keskeistä. Elinkeinot ovat osa saamelaista elämänmuotoa. Saamelainen käsitys on suojattu tuotemerkillä. Verotus- ja tullikäytännöt koetaan esteinä monimutkaisuuden ja hitaiden tilitysten vuoksi. Toive olisi, että myynti olisi vaivattomampaa koko alueella.

Poronhoidon osalta ongelmina ovat riittävät, yhtenäiset laidunalueet. Poronhoito ole pelkkää lihantuotantoa, vaan siihen liittyy paljon kulttuurista tietoa. Raja-aitojen kunnostus, sekä porojen palauttaminen toiseen valtioon, petokorvaukset ja lihan myynnin vientirajoitukset Norjaan ovat erityisiä ongelmia. Kalastuslainsäädännössä on laiminlyöty saamelaiskäräjien aitoa vaikuttamismahdollisuus. Paikallisten kalastustapojen ja veneidenpidon mahdollisuuksia on rajoitettu, jotka aiheuttavat paikalliselle elinkeinolle ongelmia. Käytiin keskustelua teurastamoon liittyviin vientirajoituksista ja päätettiin selvittää tarkemmin ongelman yksilöintiä. Esiin nousi myös porotokkien liikkeet valtioiden välillä: hirvieläimen näivetystauti-vaaran vuoksi on ollut kieltä palauttaa eläviä poroja takaisin. MMM lupasi tarvittaessa välittää raporttiin tietoa myös elintarviketoiminnan turvallisuudesta. Keskustelussa nousi petovahinkojen korvaaminen valtioiden välillä.

6. Tilannekatsaus selvityshenkilön raportin valmisteluun, selvityshenkilö Mirva Lohiniva-Kerkelä

Selvityshenkilö kertoi luonnoksen valmistelutilanteesta. Perusrakenne on aihepiireittäin lainsäädäntö ja sopimus pohja, käytäntöjen tilanteen kuvaus ja ongelmien tunnistaminen.

Kimmo Sasi kertoi rajaestekomitean työstä. Aineisto tulee Info-Nordenin ja kansallisten rajaestepalveluiden kautta. Komiteassa analysoidaan ovatko ongelmat aitoja, ne käsitellään ja priorisoidaan. Norjan osalta potilasmatkat ovat olleet käsittelyssä, siinä on ratkaisuna ollut hoidon määrittäminen maahan, jossa sairaskohtauksen sattuessa on oleskeltu. Sosiaalietuuksien käsittelyssä on ilmennyt vaikeuksia palvelujen hajauduttua. Tilastoyhteistyö on ollut hankalaa Ruotsin suuntaan. Norjan suunnassa ongelma-alueina ovat olleet ammattipätevyydet ja perintöoikeudelliset kysymykset. Digitaalisten tietojen saaminen on hankalaa, kun tiedot ovat henkilötunnusten ja pankkitunnusten takana.

7. Muut esille tulevat asiat

Ei muita asioita. Kokouksen esitysaineistot ovat kokouksen Tiimeri-kansiossa.

8. Seuraavan kokouksen ajankohta to 12.12. klo 9-11

9. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen 16:05.

Muistion vakuudeksi,

Markku Mölläri
VM/KAO
kokouksen sihteeri

Jakelu Ohjausryhmän jäsenet ja varajäsenet
Selvityshenkilö